

*До разової спеціалізованої вченої ради
в Одеському державному університеті
внутрішніх справ*

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора юридичних наук, професора Шкути Олега Олеговича
на дисертацію Калюжного Олексія Михайловича «Запобігання
незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в
Україні», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі
знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертації. Незаконний посів або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні є одним із найбільш небезпечних проявів злочинності, що становить серйозну загрозу для безпеки українського суспільства та держави. Ця проблема має багатовимірний характер, підриваючи основи соціальної стабільності, становлячи ризики для здоров'я населення, генофонду нації, публічного порядку, громадської безпеки та національної економіки. Особливо гостро ця проблема постає в умовах сучасних викликів, пов'язаних із повномасштабною військовою агресією російської федерації проти України. Зокрема, ослаблення державного контролю на тимчасово окупованих і прифронтових територіях, дестабілізація соціальних структур, зростання корупційних ризиків – усі ці фактори сприяли збільшенню масштабів посіву та вирощування наркотиковмісних рослин в Україні. Використання прихованих територій та важкодоступних місць для посіву і вирощування наркотиковмісних рослин ускладнює їх виявлення, перетворюючи цю проблему на одну з найскладніших для правоохоронних органів.

Однією з ключових особливостей ситуації в Україні є наявність власної сировинної бази для посіву і вирощування наркотиковмісних рослин. Специфіка географічного розташування, родючі ґрунти та сприятливі кліматичні умови дозволяють вирощувати мак та коноплі, які можуть використовуватися як у медичних, так і в нелегальних цілях. Особливо це стосується віддалених регіонів, де контроль із боку держави є недостатнім, а посіви можуть приховано культивуватися на значних площах.

Аналіз статистичних даних, оприлюднених Офісом Генерального прокурора України, вказує, що незаконний посів або вирощування наркотиковмісних рослин є першим етапом механізму наркоторгівлі.

З огляду на викладене, запобігання незаконному посіву та вирощуванню наркотиковмісних речовин в Україні набуло значущості з точки зору вивчення його сучасного стану і тенденцій та розробки нових підходів у протидії кримінальному правопорушенню цього виду в умовах воєнного стану.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими та переконливими, що підтверджується використанням сучасної, як вітчизняної так і зарубіжної літератури (319 найменувань), ґрунтовним аналізом законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів.

Заслуговує окремої уваги уміле використання здобувачем широкого спектру сучасних методів наукового пошуку та використаний у дисертаційній роботі емпіричний матеріал що складають: аналітичні узагальнення та відомості кримінально-правової статистики Офісу Генерального прокурора України про стан і структуру злочинності та осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення в Україні за 2019-2024 рр.; результати вивчення судових вироків за матеріалами кримінальних проваджень щодо незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних речовин в Україні за 2019-2024 рр.; статистична звітність Державного комітету статистики України за 2019-2024 рр.; матеріали анкетування працівників правоохоронних органів, які безпосередньо займаються запобіганням незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні; повідомлення на інформаційних Інтернетпорталах про стан кримінальних правопорушень у сфері незаконного посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні за 2019-2024 рр.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Комплексне вивчення проблем запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні дало можливість здобувачу сформулювати своє бачення наукової проблеми та розробити власні наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною.

До найбільш вагомих наукових положень дисертації, що характеризуються новизною або її елементами, на нашу думку слід віднести те, що автором уперше:

- систематизовано ключові етапи дослідження незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин, які охоплюють історичний розвиток цього явища. Перший етап – це початковий. Цей етап охоплює давні часи та пов'язаний з етноботанічними практиками стародавніх культур, де вживання наркотиковмісних рослин мало релігійний або медичний контекст. Другий етап – колоніальний. Цей період охоплював часи Середньовіччя і Відродження, що включав взаємодію з торгівлею та колоніальним експансіонізмом, які призвели до глобалізації торгівлі наркотиками. Третій етап – епоха наркотичного розквіту (XIX – початок XX ст.). Цей період характеризується зростанням виробництва і доступності наркотиків, а також формуванням організованого ринку наркотичних засобів. Четвертий етап – епоха наркотичної експансії (XX ст.). Відзначається глобалізацією наркотичної злочинності та формуванням транснаціональних кримінальних мереж. П'ятий етап – епоха боротьби проти наркотиків (початок XXI ст. – дотепер). Сучасний період, у якому багато країн світу систематично й

масштабно протидіють незаконному посіву та обігу наркотиковмісних рослин через посилення законодавства та міжнародне співробітництво. Ця систематизація дала змогу розкрити еволюцію проблеми незаконного вирощування наркотиковмісних рослин у контексті глобальних соціально-економічних та правових змін;

- запропоновано авторське тлумачення «незаконний посів або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні в умовах воєнного стану як об'єкта кримінологічного дослідження»: це складний кримінологічний феномен із високим рівнем суспільної небезпеки, що полягає у неправомірному культивуванні рослин, які містять активні наркотичні речовини, заборонені або суворо регламентовані законом. Його небезпечність зумовлена підризом економічної та правоохоронної стабільності, сприянням наркозалежності та пов'язаним із цим поширенням інших кримінальних правопорушень. В умовах воєнного стану феномен посилюється через обмеження контролю на окремих територіях, що полегшує діяльність правопорушників і ускладнює їх притягнення до відповідальності;

- наведено кримінологічну характеристику незаконного посіву або вирощування маку та конопель в Україні, з урахуванням умов воєнного стану, що свідчить про стабільно негативну криміногенну обстановку у цій сфері. Це проявляється у специфіці структури правопорушень (домінування посіву маку – 55 %, порівняно з вирощуванням конопель – 45 %), їх негативній динаміці у певні періоди (зростання до 1822 випадків у 2020 році та до 1716 у 2022 році), високій латентності, виражених територіальних відмінностях (зокрема, високий рівень зафіксовано у Рівненській, Житомирській, Чернігівській та Полтавській областях), а також значному впливі цих кримінально протиправних діянь на криміногенну ситуацію в регіонах. Важливою ознакою є зростання кількості таких правопорушень у періоди суспільнополітичної напруженості, зокрема в умовах воєнного стану. Насамперед, у 2022 році кількість випадків зросла на 10 % порівняно з 2021 роком. Водночас, у 2023 – 2024 році зафіксовано тенденцію до зниження (1024 та 872 випадки відповідно). Питома вага цих кримінальних правопорушень у загальній структурі наркозлочинності становить 4 %, а коефіцієнт злочинної інтенсивності коливається від 3 до 4,5 випадків на 100 тисяч населення. Зазначені кримінальні правопорушення часто мають організовані форми та створюють серйозну загрозу;

- надано узагальнений кримінологічний портрет особи, яка вчиняє незаконний посів або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні в умовах воєнного стану: це особа чоловічої статі, як молодого, так і середнього віку (від 29 до 54 років), громадянин України, переважно української національності, який проживає у міському середовищі, з базовою середньою або професійнотехнічною освітою (70 %), який на момент вчинення правопорушення ніде не працював й не навчався (75 %). Більшість кримінальних правопорушень було скоєно за місцем проживання правопорушників, і близько 16 % з них вже мали кримінальний досвід,

переважно у сфері незаконного обігу наркотиків. У 77 % випадків основним мотивом до вчинення правопорушень, передбачених ст. 310 КК України було прагнення забезпечити власну потребу у наркотичних засобах рослинного походження. Лише 2 % зловмисників діяли у складі організованих груп або злочинних угруповань. Переважна більшість осіб вчиняли таке кримінально протиправне діяння у тверезому стані, не перебуваючи під дією алкоголю чи наркотичних речовин;

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені у дослідженні висновки і пропозиції можуть бути використані у: *науководослідній діяльності* – як підґрунтя для подальших наукових досліджень кримінологічних аспектів запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні (акт впровадження у наукову діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 10.01.2025 р.); *правотворчій діяльності* – під час розробки змін і доповнень до законодавчих та інших нормативноправових актів, що регулюють планування і програмування запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні; *правозастосовній сфері* – як науково обґрунтовані заходи щодо підвищення ефективності діяльності з профілактики та запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні; *навчальному процесі* – під час підготовки відповідних наукових, навчальнометодичних видань та проведенні занять із навчальних дисциплін «Кримінологія», «Кримінологія та профілактика кримінальних правопорушень», «Кримінальне право України» (акт впровадження у навчальний процес Одеського державного університету внутрішніх справ від 17.01.2025 р.).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та висновки дисертації автором оприлюднено у виступах на всеукраїнських науковопрактичних конференціях і «круглих столах»: Всеукраїнській науковопрактичній конференції «Кримінальноправові, кримінологічні та кримінальновиконавчі заходи попередження злочинності» (м. Одеса, 24 листопада 2023 р.); Всеукраїнській науковопрактичній конференції «Державноправові засади формування безпекового середовища в Україні: сучасні виклики» (м. Одеса, 15 грудня 2023 р.); Всеукраїнській науковопрактичній конференції (в авторській редакції), заочна форма (м. Кропивницький, 10 грудня 2024 року); Всеукраїнській науковій конференції «Державноправові засади формування безпекового середовища в Україні в умовах сучасних викликів» (м. Одеса, 18 грудня 2024 р.).

Оцінка змісту дисертації. Автор правильно визначає мету дослідження і відповідно до неї ставить завдання дослідження: вивчити сучасний стан наукової розробки проблеми запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні; надати характеристику незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні; дослідити зарубіжний досвід запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні; охарактеризувати

кількісноякісні показники незаконного посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні; встановити кримінологічну характеристику осіб, які вчинили незаконний посів або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні; виявити особливості детермінації незаконного посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні; визначити заходи загальносоціального запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні; представити концептуальне бачення заходів спеціальнокримінологічного запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні; запропонувати шляхи вдосконалення системи запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні в умовах воєнного стану.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що включають 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел, що включає 319 найменувань, 21 додатків. Повний обсяг дисертації становить 305 сторінок, з яких: основний текст – 227 сторінок, список використаних джерел – 37 сторінок, додатки – 24 сторінки.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми і зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; подано інформацію про апробацію результатів дослідження, публікації здобувача, структуру та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Соціально-правова природа незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні» присвячений узагальненню стану наукової розробки проблеми незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні та вивченню зарубіжного досвіду запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин.

Так, в межах підрозділу 1.1 «Стан наукової розробки проблеми незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні» дисертантом визначено, що нині існує значна кількість наукових робіт, в яких висвітлено проблемні аспекти запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні. Наголошується, що отримані вченими висновки про сутність, особливості, детермінаційний комплекс незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин, а також розроблені моделі запобігання і методи протидії цьому небезпечному явищу мають важливе теоретичнопрактичне значення для сучасної кримінологічної науки. Визначено, що певні гіпотези та висновки, які містяться у проаналізованих нами дослідженнях потребують уважного перегляду і конкретизації, оскільки багато з них не враховують в повному обсязі інформацію щодо незаконного посіву та вирощування рослин наркотичного походження в умовах воєнного стану, а також не надають вичерпних критеріїв і підходів до сучасних методів запобігання кримінального правопорушення цього виду в Україні.

В підрозділі 1.2. «Незаконний посів або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні як об'єкт кримінологічного пізнання» дисертантом встановлено, що незаконний посів або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні – це складне суспільно небезпечне та історично мінливе явище, в основі якого лежить неправомірне культивування рослин з вмістом наркотичних речовин. Цей кримінальний акт представляє загрозу не лише політичній, соціальній, правоохоронній та економічній стабільності держави, але й призводить до зростання проблеми наркотичної залежності у суспільстві, а також поширення корисливих та корисливонасильницьких кримінальних правопорушень, пов'язаних із добуванням коштів для придбання наркотиків, у тому числі й рослинного походження.

У межах підрозділу 1.3. «Зарубіжний досвід запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин» здобувачем доведено, що значну роль у процесі вдосконалення заходів запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин відіграє міжнародний досвід запобіжної діяльності щодо такого кримінального правопорушення. Нами з'ясовано, що досвід провідних країн світу в запобіганні незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин вміщує у собі найбільш результативні та всебічно виважені заходи. Зокрема, аналіз досвіду Америки, Австралії, окремих країн Азії, низки європейських країн та інших держав світу дозволив виокремити позитивні профілактичні антинаркотичні заходи, які можна запровадити у вітчизняну систему запобігання незаконному посіву та вирощуванню наркотиковмісних рослин.

У розділі 2 *«Кримінологічна характеристика незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні»* здобувачем розкрито кількісноякісне вимірювання незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні, надано кримінологічну характеристику осіб, які вчинили дане кримінальне правопорушення та визначено особливості детермінації незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні.

У підрозділі 2.2. «Кримінологічна характеристика осіб, які вчинили незаконний посів або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні» дисертантом виявлено тенденцію до помітного зростання рівня цих кримінальних правопорушень у періоди, коли відбувається загострення суспільнополітичної ситуації, таких як воєнний стан. А саме: у 2018 році було вчинено 1555 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 310 КК України, у 2019 році – 1610 (+4 %), у 2020 році – 1822 (+13 %), у 2021 році – 1419 (8 %), у 2022 році – 1716 (+10 %), у 2023 році – 1024 (34 %), у 2024 році – 872 випадки (10 %), що підтверджує тенденцію до подальшого зниження. Питома вага незаконного посіву або вирощування маку чи конопель у структурі кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів становить 4 %. У середньому кількість виявлених наркозлочинців у 1,5 рази менша за кількість облікованих кримінальних правопорушень. Станом на 2024 рік із 872

zareєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 310 КК України, 791 особам вручено повідомлення про підозру (90 %), при чому до суду направлено 739 обвинувальних актів (84 %). Коефіцієнт злочинної інтенсивності посіву або вирощування маку чи конопель упродовж досліджуваного періоду коливається від 3 до 4,5 кримінальних правопорушень на 100 тисяч населення. Найбільш ураженими регіонами залишаються Рівненська, Житомирська, Чернігівська та Полтавська області. Аналіз судової практики показав, що наркотиковмісні рослини використовувалися як предмет злочинів у такому співвідношенні: мак снотворний – 55 %, коноплі – 45 %.

Аналіз кримінологічних ознак і властивостей осіб, які вчиняють незаконний посів або вирощування маку чи конопель в Україні за результатами дослідження підрозділу 2.2. «Кількісноякісне вимірювання незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні» дало змогу побудувати узагальнений кримінологічний портрет цієї категорії суб'єктів: це особа чоловічої статі, як молодого, так і середнього віку (від 29 до 54 років), громадянин України, українець, мешканець міста, неодружений, з базовою, середньою та професійною середньою освітою (70 %), на момент вчинення цього кримінально протиправного діяння ніде не працював та не навчався (75 %), вчиняв кримінальне правопорушення за місцем свого проживання. Близько 16 % осіб, які вчиняли незаконний посів або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні мали кримінально протиправний досвід, зокрема у сфері незаконного наркообігу. В 77 % випадків мотивом осіб вчиняти кримінальні правопорушення, передбачені ст. 310 КК України була їхня пристрасть до наркотичних засобів рослинного походження. Приблизно 2 % осіб, які вчиняли незаконний посів або вирощування маку чи конопель в Україні діяли у складі організованих груп або злочинних організацій. Переважна більшість осіб вчиняли кримінальне правопорушення, передбачене ст. 310 КК України у тверезому стані, тобто не перебували у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння.

В контексті вивчення підрозділу 2.3. «Особливості детермінації незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні» дисертантом визначено, що під детермінантами незаконного посіву або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні варто розуміти сукупність історичних, соціальнополітичних, соціальноекономічних, юридичних, організаційноуправлінських, медичних, духовнопсихологічних, культурновиховних та інформаційних факторів, що проходять у державі та суспільстві. Вказані детермінанти знаходяться у постійній взаємодії та взаємозв'язку, утворюючи в сукупності сприятливе середовище для становлення антисоціальних поглядів, звичаїв, традицій, установок та інтересів, що знаходять прояв у незаконному посіві або вирощуванні наркотиковмісних рослин в Україні. Їх визначення й аналіз є необхідною умовою створення науково обґрунтованої моделі запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні.

У розділі 3 «Кримінологічні заходи запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні» досліджено заходи загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні, а також запропоновано шляхи щодо вдосконалення досліджуваного інституту.

В контексті підрозділу 3.1. «Заходи загальносоціального запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні» дисертантом встановлено, що у систему загальносоціального запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні потребують втілення заходи, які спрямовані на: формування та впровадження ефективної антинаркотичної політики; забезпечення належної правової бази та створення законодавчих умов для ефективної запобіжної діяльності досліджуваним суспільно небезпечним діянням; створення надійних економічних умов, які зменшують привабливість такої кримінально протиправної діяльності; підвищення рівня правової свідомості населення шляхом формування негативного ставлення до наркотиків; підвищення рівня інформаційнопросвітницької обізнаності суспільства про ризики і наслідки незаконного обігу наркотиків, у тому числі й рослинного походження; організацію ефективної міжвідомчої співпраці та управління між суб'єктами загальносоціального запобігання незаконному посіву або вирощуванню маку чи конопель; проведення медичних та психологічних програм щодо профілактики та лікування наркозалежності; втілення сучасних технологій для виявлення і контролю за кримінально протиправною діяльністю у сфері незаконного культивування рослин наркотичного походження тощо.

Розкриваючи підрозділ 3.2. «Заходи спеціальнокримінологічного запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні» дисертантом доведено, що важливим напрямом системи запобігання кримінальному правопорушенню, передбаченому ст. 310 КК України виступає цілий комплекс спеціальнокримінологічних заходів. Якісне спеціальнокримінологічне запобігання незаконному посіву або вирощуванню маку чи конопель в Україні включає: 1) проведення правоохоронними органами комплексних операцій, спрямованих на виявлення та ліквідація джерел незаконного обігу наркотичної сировини рослинного походження; 2) використання сучасних ІТтехнологій, що дають змогу відстежувати маршрути пересування наркоділків та узагальнювати інформацію щодо місць вирощування наркотиковмісних рослин; 3) систематичне проведення комплексних навчальних програм, підвищення професійної кваліфікації та вдосконалення оперативних навичок уповноважених осіб; 4) співпрацю суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 310 КК України з освітніми та науковими установами для створення ефективної запобіжної системи; 5) модернізацію інформаційнопросвітницьких заходів, зокрема щодо інформування населення про ризики та наслідки незаконного культивування маку і конопель; 6) вдосконалення методів моніторингу соціальних мереж та інших Інтернетресурсів, які включають використання

штучного інтелекту та машинного навчання, що дозволяє автоматично виявляти підозрілі активності та контент, пов'язаний з незаконним вирощуванням та збутом наркотиків; 7) використання позитивного міжнародного досвіду у запобіганні незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні; 8) міжвідомчу та міжнародну співпрацю у виявленні, попередженні і припиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 310 КК України тощо.

У підрозділі 3.3. дисертантом запропоновано шляхи вдосконалення системи запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні в умовах воєнного стану.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Позитивно в цілому оцінюючи зміст рукопису дисертації, слід звернути увагу на наявність у ньому низки дискусійних питань, нечіткість і недостатню аргументованість окремих положень, міркувань та висновків автора, зокрема:

1. Розкриваючи у розділі 3 дисертації кримінологічні заходи запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні дисертантом досліджено заходи загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання та приділено вкрай незначної уваги заходам індивідуальної профілактики незаконного посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні.

2. У підрозділі 2.2. дисертантом надано кримінологічну характеристика осіб, які вчинили незаконний посів або вирощування наркотиковмісних рослин в Україні. Разом з цим варто зауважити, що, незважаючи на те, що терміни «суб'єкт кримінального правопорушення», «особистість злочинця», «особа злочинця» характеризують особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, вони відрізняються специфічним галузевим значенням, зумовленим предметною сферою пізнання відповідної підгалузі науки, хоча родовим поняттям для них виступає термін «особа».

В українській мові поняття «особа» зазвичай об'єднує два терміни – «особа» та «особистість», які мають різні смислові значення.

У кримінології існує багато визначень особистості злочинця, які можна об'єднати за трьома основними ознаками:

По-перше: формальна ознака передбачає підхід, за яким особистість злочинця розглядають як людину, яка вчинила кримінальне правопорушення. Така людина характеризується як складне інтегруюче поняття, що включає в себе біологічні, соціальні та психологічні сторони.

По-друге змістовна ознака особистості злочинця передбачає окрему характеристику особистості не лише у зв'язку із вчиненням нею кримінального правопорушення, а й наявністю причинного зв'язку між особою, що вчинила кримінальне правопорушення, та рівнем його суспільної небезпеки.

По-третє: формально-змістовна ознака, за якою визначається стан особи в момент вчинення кримінального правопорушення, а саме коли до та після

його вчинення (часовий термін) особу не можна вважати «особою, що вчинила кримінальне правопорушення».

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам (повнота викладу дисертації в опублікованих працях; виконання вимог академічної доброчесності).

Тема дисертації Калюжного О.М. «Запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні» є актуальною, а сформульовані автором висновки і рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для наук кримінального та кримінально-виконавчого права, а й для правозастосовної практики.

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикацій чи фальсифікацій.

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Викладені в дисертації рекомендації та пропозиції щодо удосконалення кримінального та кримінально-виконавчого законодавства України і правозастосовної практики у сфері реалізації міжгалузевого інституту випробування є теоретично обґрунтованими та доцільними.

Дисертація написана грамотною юридичною мовою та оформлена відповідно до вимог, що ставляться до такого роду наукових праць.

Дисертація відповідає спеціальності, за якою здійснене дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація Калюжного Олексія Михайловича «Запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є самостійною завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для юридичної науки, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р. № 283 та від 19.05.2023 р. № 502), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759), та пп. 5–9 Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341 та від 19.05.2023 р. № 502), а її автор **Калюжний Олексій Михайлович** заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Директор інституту
права та безпеки Одеського
державного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Олег ШКУТА